

تحلیل برهم کنش روستاشهری به منظور تعیین حوزه نفوذ ایلام^۱

عظیم علی شائی

دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، لارستان، و عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور، ایران

احمدعلی خرم بخت^۲

استادیار گروه جغرافیا، واحد لارستان، دانشگاه آزاد اسلامی، لارستان، ایران

عبدالرسول قنبری

استادیار گروه جغرافیا، واحد لارستان، دانشگاه آزاد اسلامی، لارستان، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۷/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۴/۱۹

چکیده

همواره بین شهر و روستاهای پیرامون آن، روابط متقابلی برقرار بوده است که در هر نظام یا صورت بندی اجتماعی-اقتصادی، این روابط متقابل، شکل خاصی پیدا می‌کند. مطالعه و بررسی روابط شهر و روستا از مهمترین مباحث در برنامه‌ریزی‌های فضایی و منطقه‌ای می‌باشد. لذا تحقیق حاضر به تحلیل برهم کنش روستاشهری به منظور تعیین حوزه نفوذ شهر ایلام در سطح شهرستان پرداخته است. روش تحقیق در مقاله حاضر توصیفی، تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای و میدانی و تحلیل و تجزیه اطلاعات پرسشنامه از آزمون‌های T-test، همبستگی پیرسون و کروسکال والیس استفاده شده است. یافته‌های پژوهش بیانگر آن است با توجه به آزمون T-test که متغیرهای جریان‌های اقتصادی با میانگین ۲/۱۹۵۹، جریان‌های مهاجرتی با ۲/۵۵۱۸ پایین‌تر از حد مبنا و جریان‌های اجتماعی-فرهنگی با میانگین ۳/۵۶۷۷، جریان‌های کالبدی-فضایی با ۳/۳۲۵۹ و جریان‌های اداری-سیاسی ۳/۸۳۳۷ بالاتر از حد مبنا می‌باشد. همچنین نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون بیانگر این است که بین میزان فاصله از شهر و متغیرهای تحقیق (جریان‌های اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، مهاجرتی، کالبدی-فضایی و سیاسی-اداری) به ترتیب با ضریب (۰/۶۶۹، -۰/۵۲۰، -۰/۶۵۸، -۰/۵۱۸ و -۰/۵۷۷) رابطه معکوس وجود دارد. یعنی با افزایش فاصله تأثیر جریان‌های مختلف شهر بر روستاها کاهش می‌یابد. در خاتمه نتایج آزمون کروسکال والیس نیز تأیید کننده همبستگی پیرسون می‌باشد و با افزایش فاصله از میانگین رتبه کاسته می‌شود که نشان دهنده کاهش نفوذ شهر ایلام با افزایش فاصله است

واژگان کلیدی: برهم کنش روستا-شهری، حوزه نفوذ، شهر ایلام

۱- این مقاله مستخرج از رساله دکتری آقای عظیم علی شائی با عنوان "تحلیل برهم کنش روستاشهری به منظور تعیین حوزه نفوذ شهر ایلام" با راهنمایی آقای دکتر احمدعلی خرم بخت در دانشگاه آزاد اسلامی واحد لارستان است.

۲- (نویسنده مسئول) ahmadali.kho@gmail.com

مقدمه

شهر و روستا به عنوان یک فضای جغرافیایی، از درهم تنیدگی عناصر کالبدی و فضای به وجود آمده‌اند. با وجود تشابه متعدد در حوزه‌های شهری و روستایی که با عناصر فضایی چون فعالیت‌ها، انسان و پدیده‌های انسان ساخت همراه می‌شوند، اما کارکردهای فضایی شهر و روستا از تفاوت‌های معناداری برخوردار هستند که حاصل ماهیت مکان و روح حاکم بر فضای آن‌هاست. ژان پاستیه تنوع و تضاد را دو عنصر اساسی حاکم بر تفاوت‌های فضایی میان شهر و روستا می‌دانست و معتقد بود فضای شهری جایگاه تنوع و تضادها است (Ashrafi, 1998: 14).

مساله روابط شهر و روستا از دوران باستان مطرح بوده است (Soltanzadeh, 1988: 25). در این زمان روابط بین شهرها و روستاها تقریباً متعادل و دو طرفه بوده، روستا از نظر خدمات و سرمایه وابسته به شهر بوده و شهر هم از لحاظ مواد اولیه و منابع غذایی به روستا نیاز داشته است (Saraami, 2005: 101)، ارتباط روستایی و شهری برای کاهش فقر و توسعه پایدار روستایی و شهرنشینی مهم است. ارتباط قوی می‌تواند شرایط زندگی و فرصت‌های شغلی از هر دو جمعیت شهری و روستایی را بهبود بخشد. تجارت داخلی و کفایت و کارایی زیرساخت ستون فقرات روابط سودمند متقابل شهر و روستا و از موفقیت رابطه بین مناطق شهری و روستایی است. (Tacoli, 1998; 2003). اما ریشه‌های ابهام در تفکیک شهر و روستا را باید در انقلاب صنعتی جستجو کرد (Fasharaki, 1996: 47). صنعتی شدن باعث وابستگی بسیار شهر به روستا برای غذا، مواد خام و نیروی انسانی است در حالی که روستا بر عکس برای کلیه نیازمندیهای اقتصادی و اجتماعی چشم امید به شهر دوخته است. اما بعد از انقلاب صنعتی کم کم به مرور زمان کفه ترازو به سمت شهرها سنگینی کرد به طوری که امروزه این شهرها هستند که بخش مهمی از غذای مصرفی روستاها را تأمین می‌کنند. به علاوه شهرها مواد خام اولیه صنایع دستی و صنایع روستایی را تأمین می‌نمایند. یعنی برعکس گذشته عمدتاً روستاها متکی به قدرت و امکانات شهری گردیده‌اند و رابطه شهر و روستا یک رابطه یک طرفه یعنی به نفع شهرها شده است (Saraami, 2005: 107).

آنچه در چنین تبیین فضایی به عنوان یک اصل کلی و پذیرفتنی مهم می‌باشد، نقش آفرینی شهر در نظم بخشی سلسله مراتب سکونت گاه‌های روستایی از یک سو و تأثیر آن در کاهش نابرابری‌ها و بهبود شرایط اجتماعی - اقتصادی روستاها از سوی دیگر است. گر چه در این میان ادامه حیات و بقای یک شهر زنده و پویا به برکت ساز و کار ارتباطات، تغییر ساختار و کارکردها و بالطبع جریان‌ات بین شهر و حوزه نفوذ آن می‌باشد؛ ولی باز هم نمی‌توان نقش پررنگ و برجسته‌ی شهر را در توسعه‌ی روستایی از طریق نحوه‌ی پیوندها و مناسبات شهری-روستایی نادیده گرفت. (Zia Tavana and Shamsi-al-Dini, 2010: 46). به عبارت دیگر وجود انواعی از رابطه و پیوندهای فضایی میان شهر و روستا در کشورهای مختلف به ویژه در جوامع در حال توسعه با ظرایف و دامنه حداکثری و حداقلی از جریان‌ات فی ما بین موید نقش و جایگاه اینگونه ارتباطات متقابل در نظم دهی به فضاها و جغرافیایی نواحی مختلف است. رابطه بین مناطق شهری و روستایی در حال تغییر است از کشورها در سراسر جهان است. در حالی که برخی از مسائل مانند تغییر سیستم‌های کشاورزی، جهانی هستند، جنبه‌های دیگری از فرآیند خاص به برخی کشورها و یا مناطق هستند. در دهه‌های گذشته، در کشور ما نیز شهرها از روستاها متأثر شده‌اند و از این روابط، در فضاها و شهری پیامدهای متفاوتی شکل گرفته‌اند؛ اما اثرات متعدد اقتصادی، اجتماعی و محیطی شهرها بر روستاهای کشور

از عمق و پیچیدگی بیشتری برخوردار است. تجلی چنین اثراتی که گاه با عناوین پیامدهای ارگانیک و غیرارگانیک تفسیر می‌شوند، مبین نقش دوگانه اثربخشی تعامل شهر و روستا در ابعاد منطقه‌ای است. روابط ارگانیک که عمدتاً با آثار مثبت اقتصادی، اجتماعی و محیطی همراه هستند، در شکوفایی و رونق و نیز در شکل‌گیری روابط غیر ارگانیک در بروز آشفتگی‌های شهری و روستایی مؤثر هستند (Akbar Pour Sarvakanrood and Najafi, 2010). سیاست‌های عمومی و برنامه‌های شهری و منطقه‌ای می‌تواند کمک به حمایت از رشد اقتصادی در حالی که حفاظت کاربری طبیعی و کشاورزی، متاسفانه، بسیاری از سیاست همچنان به تمرکز به طور انحصاری در مناطق شهری یا روستایی و موفق به رسیدگی به ارتباط بین این دو نشده‌اند. در این راستا می‌توان تعامل بین شهر و روستا را به عنوان واقعیتهای انکارناپذیر در توسعه منطقه‌ای مطرح کرد. (Pourahmad et al., 2013: 54). بنابراین مطالعه و ارزیابی الگوی موجود در روابط شهر و روستای پیرامون، با هدف شناخت مسائل، مشکلات و یافتن راه‌حل‌های مناسب برای برقراری و توسعه رابطه‌ای متعادل متناسب با ویژگی‌های شهر و روستا ضروری به نظر می‌رسد؛ زیرا تا زمانی که روابط شهر و روستا و بررسی تأثیرات شهر بر روی وضعیت اقتصادی، اجتماعی، اداری و کالبدی فضایی روستاهای پیرامون و کنش متقابل آن به طور دقیق مورد مطالعه قرار نگیرد نخواهیم توانست به هدایت منطقی شهر و روستا پردازیم. برای بررسی این نکته مهم شهر ایلام به عنوان نمونه انتخاب شده است شهرستان ایلام با مساحت ۲۱۶۵ کیلومتر مربع از شهرستان‌های استان ایلام است. این شهرستان در شمال غربی استان قرار گرفته است. قطب جمعیتی این شهرستان، شهر ایلام می‌باشد که در سال‌های اخیر روستاهای پیرامون خود را تحت تأثیر تغییرات و تحولات اقتصادی و اجتماعی قرار داده بنابراین سعی شده تا با شناخت نحوه جریان‌های مختلف کالا، نیروی انسانی، خدمات و منابع مالی و اطلاعات بین شهر و روستاهای پیرامون به تشخیص این جریان‌ها و شناسایی شکاف‌ها در جریان‌ها پردازیم؛

تحقیق حاضر از نظر نوع و هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی-تحلیلی با راهبرد پیمایشی می‌باشد. روش-شناسی تحقیق حاضر ترکیبی بوده و روش‌های کمی و کیفی را در فرآیندی چند مرحله‌ای (از طرح‌گویه و گردآوری داده گرفته تا تفسیر نتایج) با هم به کار می‌گیرد. در این نوع روش‌شناسی داده‌های میدانی از طریق ابزار مناسب مانند پرسشنامه گردآوری می‌شوند و به گونه‌ای کدگذاری و وارد می‌شوند که بتوان آزمون‌های آماری و تحلیل‌های کمی در محیط SPSS بر روی آنها انجام داد. همچنین در تحقیق حاضر داده‌های پرسشنامه مخصوص مردم عامه به گونه‌ای جمع‌آوری شده‌اند تا بتوان از طریق آزمون‌های آماری T، همبستگی پیرسون و آزمون کروسکال والیس به آزمون فرضیات پرداخت. جامعه آماری تحقیق، خانوارهای ساکن در روستاهای ایلام می‌باشند که بر اساس فاصله به چهار گروه تقسیم شده‌اند و از هر گروه ۲ روستا انتخاب شده است. در واقع جامعه آماری شامل همه گروه‌های مردم ساکن در این ۸ روستا می‌باشند که تعداد جامعه آماری ۵۰۲۴ خانوار می‌باشد. همچنین حجم نمونه براساس دو روش کوکران و جدول مورگان حجم جامعه نمونه برابر است با ۳۴۶ خانوار از خانوارهای ساکن در روستاهای شهر ایلام می‌باشد در نهایت برای پایایی پرسشنامه در این تحقیق از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. با توجه به مسائل موجود در روستاهای پیرامون شهر ایلام و ضرورت انجام تحقیق، این سؤال

مطرح می‌شود که ساختار حاصله از روابط میان شهر ایلام و روستاهای پیرامون آن چگونه است؟ و این روابط چه تاثیری در ابعاد فضایی شهر و روستا داشته است؟

مبانی نظری

پیوندهای روستایی - شهری حاصل تعامل دوسویه سکونتگاههای روستایی و کانونهای شهری در عرصه منطقه‌ای هستند. این پیوندها، بر خلاف روابط سنتی شهر و روستا که عمدتاً گویای نوعی روابط سلطه است، به واسطه تعامل دوسویه و مجموعه‌ای از جریانهای مکمل تبیین می‌شوند. بر این مبنا، پیوندهای روستایی - شهری را می‌توان از دو منظر یا سطح مورد بررسی قرار داد: پیوندها در عرصه فضا؛ و دوم تعامل در سطح بخشها شامل فعالیت‌های روستایی که در نواحی شهری به انجام می‌رسند یا فعالیت‌هایی که اغلب به عنوان شهری طبقه بندی می‌شوند (صنعت و خدمات)، اما در نواحی روستایی جریان دارند. (Saeedi, 2008: 216). بررسی شدت، کثرت، ساز و کار، کیفیت و نوع روابط و پیامدهای اجتماعی، اقتصادی و فضایی این روابط در شهر، روستا و فضاهای بین این دو، موضوع جغرافیایی رابطه شهر و روستا هستند. انواع روابط ما بین شهر و روستا را محققان مختلف به شیوه‌های متفاوت مورد بررسی قرار داده‌اند مثل: شهر در ارتباط با جمع‌آوری تولیدات ناحیه، رابطه جمعیتی، رابطه خدماتی، عملکردهای اداری شهر، نشر تکنیک و خدمات گوناگون، محورهای ارتباطی شهر - ناحیه (Fried, 1989: 461-445). نظریات متعددی در زمینه توسعه سکونتگاههای انسانی (شهر و روستا) توسط محققین مختلف در کشورهای و مکاتب فکری گوناگون ارائه شده است که در این میان با بیان مرتبط‌ترین نظریات با فرآیند تحلیل شبکه اجتماعی در بین سکونتگاهها و شناخت سکونتگاههای کلیدی، می‌توان نظریات زیر را مهمترین و مرتبط‌ترین نظریات با چهارچوب تحقیق حاضر برشمرد:

۱- نظریه مکان مرکزی که والتر کریستالر (۱۹۶۹-۱۸۹۳) آنرا در سال ۱۹۳۳ در کتاب خود به نام «مکانهای مرکزی» در بخش جنوبی آلمان منتشر کرد (B Aran Pour, 2012: 36). این نظریه سعی در تفسیر و تبیین جغرافیای چگونگی رابطه توزیع جمعیت با نظام خدمات رسانی و خدمات‌گیری در مناطق مختلف دارد (Ghadiri and Asayesh, 2009, 43)

۲- قطب رشد که توسط پرو مطرح شد این نظریه با توجه به همبستگی میان شهر گرایی و توسعه از ایجاد مراکز اصلی منطقه‌ای در نقاط مختلف برای رشد جانبداری می‌کند و بر رشد محدود تنها چند شهری خاص در سطح مناطق تاکید دارد. (Rezvani, 2011: 7).

۳- رویکرد مرکز - پیرامون اساساً بر نظریات پریش (۱۹۵۹) درباره توسعه نیافتگی کشورهای جهان سوم استوار است و به عنوان مدلی برای بررسی نحوه سازمان‌پذیری فضایی فعالیت انسانی مبتنی بر توزیع نامتعادل و نابرابری قدرت اقتصادی و اجتماعی در مقیاس‌های دیگر (محلی و ناحیه‌ای، منطقه‌ای) نیز قابل بررسی است (Saeedi, 2006: 144).

۴- کارکردهای شهری در توسعه روستایی توسط راندینلی در امر توسعه مطرح شد، وی نظریه خود را بر مبنای عدم تمرکز سرمایه گذارها در سکونتگاه انسانی با تاکید بر استراتژی توسعه بر محور شهری در تأمین حداقل شرایط برای مردم روستایی قرار می‌دهد که آنها را قادر می‌سازد تا جوامع روستایی خود را به توسعه اجتماعی - اقتصادی

برسانند. وی در نظریه خود بر مفهوم برخورد وابستگیها نیز اهمیت می دهد و این وابستگیها را بین حوزههای روستایی با شهرهای کوچک و بین شهرهای کوچک با شهرهای بزرگ لازم می داند و این تعادل فضایی، اجتماعی، و اقتصادی را پایگاه اصلی در امر توسعه می شناسد. (Shokouti, 2004, 315).

۵- نظریه شبکهها معتقد است اصولاً تحول در یک یا چند محل آغاز می گردد و از آنجا، از طریق مجاری حرکتی، از طریق گرهها، در طول سطوح و به سمت سطوح پایینی سلسله مراتب، به سایر محلها تسری می یابد، بدینسان، روندهای تحولی در طول مکان و زمان موجب پراکنش فضایی می شوند. (Soltani Moghadas, 2007, 58).

۶- رویکرد شبکه منطقه ای توسط مایک داگلاس مطرح شد وی معتقد بود تغییرات در پیوندهای روستایی - شهری در سطح منطقه متأثر از تغییرات در دو بعد روابط اجتماعی - اقتصادی و سکونتگاهها و اسکان می باشد. با توجه به اهمیت موضوع تاکنون پژوهشهای متعددی در این زمینه صورت گرفته که در ادامه به تعدادی از آنها اشاره شده است.

- اوبیک و ترلین (۲۰۰۶) در گزارشی درباره روابط متقابل شهر و روستا در اروپا به بررسی این روابط در کشورهای فنلاند، مجارستان، هلند و اسپانیا به منظور طراحی مدلی از روابط با هدف بهبود روابط شهر و روستا پرداختند. یافتههای این تحقیق نشان می دهد که برای جلوگیری از ناپایداری در چشم اندازهای روستایی لازم است طرحهای جامع روابط متقابل پایدار شهر و روستا، آمایش سرزمین بر مبنای توانهای ناحیه ای و ایجاد ساز و کارهای تأمین منابع مالی به منظور مدیریت منابع طبیعی و کشاورزی تدوین گردد.

- کورتنی و همکاران (۲۰۰۷) در مقاله ای با عنوان «شهرهای کوچک به صورت زیر قطب در توسعه روستایی انگلیس: بررسی ارتباطات شهر و روستا با استفاده از ماتریس حسابداری اجتماعی زیر منطقه ای»، با استفاده از اطلاعات اقتصادی - فضایی حاصل از چهار شهر کوچک در انگلیس به اندازه گیری قدرت ادغام اقتصادی شهر و پسرانه آن و ارزیابی اثرات نشت آن به این پسرانه های روستایی پرداخته است. نتایج بدست آمده حاکی از ارزش بالقوه شهر به عنوان «زیر قطب در توسعه اقتصاد محلی» است که چگونه برای پسرانه خود شرایط اشتغال و خدمات بانکی و مالی ارائه می دهد. ولی به نظر می رسد فعالیتهای کشاورزی به عنوان پیوند اقتصادی شهر و روستا همچنان پابرجا می باشند و هنوز هم نقش مهمی در توسعه روستایی اطراف این شهرها دارند.

- یولید و همکارانش (۲۰۱۰) در گزارشی روایت های روستا شهری و روندهای فضایی در اروپا به مطالعه و تحلیل روابط شهر و روستا پرداخته اند. هدف این مطالعه آنالیز مفاهیم روستایی و شهری است؛ به صورتی که در مطالعات علمی و کلیدی و اسناد سیاست گذاری اروپایی تعریف شده اند. خروجی این مطالعه موارد زیر می باشد:

✓ سنتزی جامع از همه مطالعات صورت گرفته در دهه های اخیر در رابطه با مفاهیم شهری و روستایی، در محتوای روندهای فضایی معاصر در اروپا

✓ تعریف گرایشها و روندهای کلیدی در مورد پویایی شهری و روستایی در اروپا

✓ اعتبار سنجی این روندها به وسیله متخصصان اروپایی، شامل نویسندگان اصلی درگیر با کارهای علمی اخیر در

زمینه روابط شهر و روستا

- معیدفر و اکبری (۲۰۰۷) در مقاله‌ای به مطالعه مناسبات شهر و روستا و اثرات توسعه‌ای آن در شهرستا ساوجبلاغ پرداخته است که یافته‌های پژوهش نشان داده که روستاهایی که مسافت آن‌ها از شهر کمتر است، مناسبات و پیوندهای بیشتری با شهر داشته و از سطح توسعه یافتگی بیشتری برخوردارند. و به طور کلی روستاهایی که مناسبات بیشتری با شهر دارند سطح توسعه یافتگی آن‌ها بیشتر است.

- شمش‌الدینی و همکاران (۲۰۱۰) در مقاله‌ای با عنوان تحلیلی بر جریان‌های متقابل روستایی- شهری به مطالعه شهر مرودشت و روستاهای پیرامون پرداختند که نتایج تحقیقشان نشان داد با ارائه خدمات روستاهای حوزه نفوذ ضمن فراهم نمودن شرایط و پویایی روستاها موجب ایجاد تغییرات کالبدی-فضایی در آن‌ها شده است. از سوی دیگر ساکنین روستاها هم زمینه‌های پویایی و رشد مرودشت را فراهم نموده‌اند.

- میرزایی قلعه و همکاران (۲۰۱۱) در مقاله‌ای به مطالعه تحلیلی روابط متقابل شهر و روستا در میزان توسعه یافتگی روستاهای دهستان هرسین پرداختند که نتایج این تحقیق بیان می‌کند که این روابط تأثیر چندانی بر توسعه نواحی روستایی نگذاشته‌اند و بیشتر بر تغییرات اجتماعی اقتصادی و فرهنگی مؤثر بوده است و این محدوده از پیامدهای کالبدی روابط روستاشهری بهره بر بوده است.

- عزیزاده و همکاران (۲۰۱۳) در مقاله‌ای به بررسی روابط متقابل شهر و روستا در روستاهای دهستان عشق آباد با شهر نیشابور پرداختند که یافته‌های بدست آمده تاییدی بر روابط جهانی مرکز- پیرامون در مقیاس ناحیه‌ای است و نشان می‌دهد که پیرامون (دهستان عشق آباد) از جوانب مختلف تحت سیطره و تسلط مرکز (شهر نیشابور) قرار گرفته است. کیفیت و شدت رابطه به گونه‌ای است که تسلط شهر نیشابور به دلایل مختلف از جمله: عدم وجود امکانات کافی در مرکز دهستان، نزدیکی فاصله، اختلاف فاحش سطح خدمات در دو مرکز جمعیتی مورد مطالعه و دهستان عشق آباد سایه افکنده است.

جدول ۱. خلاصه پژوهش صورت گرفته در رابطه با روابط شهر و روستا

نویسندگان	سال و منطقه مورد مطالعه	یافته‌ها
Obick and Trilin	(2006) کشورهای فنلاند، مجارستان، هلند و اسپانیا	یافته‌ها نشان می‌دهد که برای جلوگیری از ناپایداری در چشم اندازهای روستایی لازم است طرح‌های جامع روابط متقابل پایدار شهر و روستا، آمایش سرزمین بر مبنای توانهای ناحیه‌ای و ایجاد ساز و کارهای تأمین منابع مالی به منظور مدیریت منابع طبیعی و کشاورزی تدوین گردد.
Courtenay et al	(2007) شهرهای کوچک به صورت زیر قطب در توسعه روستایی انگلیس: بررسی ارتباطات شهر و روستا با استفاده از ماتریس حسابداری اجتماعی زیر منطقه‌ای،	نتایج حاکی از ارزش بالقوه شهر به عنوان «زیر قطب در توسعه اقتصاد محلی» است که چگونه برای پسرکرانه خود شرایط اشتغال و خدمات بانکی و مالی ارائه می‌دهد.
Moyedfar and Akbari	(2008) مناسبات شهر و روستا و اثرات توسعه‌ای آن در شهرستا ساوجبلاغ	یافته‌های پژوهش نشان داده که روستاهایی که مسافت آن‌ها از شهر کمتر است، مناسبات و پیوندهای بیشتری با شهر داشته و از سطح توسعه یافتگی بیشتری برخوردارند.
Shamshaddini et al	(2010) تحلیلی بر جریان‌های متقابل روستایی- شهری به مطالعه شهر مرودشت و روستاهای پیرامون	نتایج تحقیقشان نشان داد با ارائه خدمات روستاهای حوزه نفوذ ضمن فراهم نمودن شرایط و پویایی روستاها موجب ایجاد تغییرات کالبدی-فضایی در آن‌ها شده است
Mirza'iCastleand colleagues	(2011) تحلیل روابط متقابل شهر و روستا در میزان توسعه یافتگی روستاهای دهستان هرسین	نتایج این تحقیق بیان می‌کند که این روابط تأثیر چندانی بر توسعه نواحی روستایی نگذاشته‌اند و بیشتر بر تغییرات اجتماعی اقتصادی و فرهنگی مؤثر بوده است و این محدوده از پیامدهای کالبدی روابط روستاشهری بهره بر بوده است.
Alizadeh et al.	(2014) روابط متقابل شهر و روستا در روستاهای دهستان عشق آباد با شهر نیشابور پرداختند	یافته‌های بدست آمده تاییدی بر روابط جهانی مرکز- پیرامون در مقیاس ناحیه‌ای است و نشان می‌دهد که پیرامون (دهستان عشق آباد) از جوانب مختلف تحت سیطره و تسلط مرکز (شهر نیشابور) قرار گرفته است. کیفیت و شدت رابطه به گونه‌ای است که تسلط شهر نیشابور به دلایل مختلف از جمله: عدم وجود امکانات کافی در مرکز دهستان، نزدیکی فاصله، اختلاف فاحش سطح خدمات در دو مرکز جمعیتی مورد مطالعه و دهستان عشق آباد سایه افکنده است.

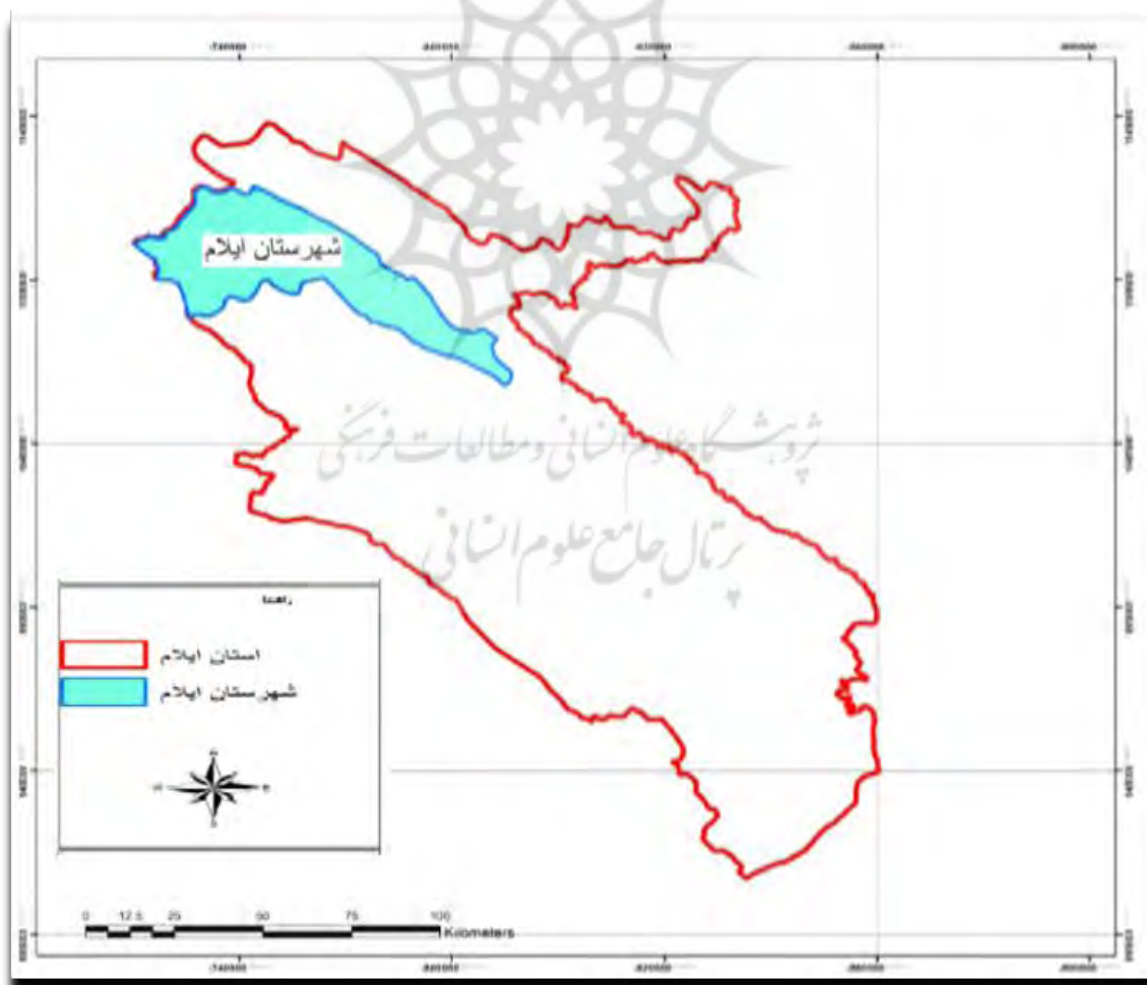
قلمرو پژوهش

شهرستان ایلام با ۲۱۶۵ کیلومتر مربع ۱۰/۷۵ درصد از مساحت استان را به خود اختصاص داده است. از نظر موقعیت جغرافیایی بین ۴۵ درجه و ۴۵ دقیقه تا ۴۷ درجه و ۴۵ دقیقه طول شرقی و ۳۳ درجه و ۱۵ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۱۵ دقیقه عرض شمالی واقع شده است. این شهرستان از شمال به شهرستان‌های شیروان چرداول و ایوان، از شرق و جنوب به شهرستان‌های دره شهر و مهران و از سمت غرب به کشور عراق محدود می‌شود. از لحاظ تقسیمات سیاسی دارای ۳ بخش، ۲ شهر و ۶ دهستان می‌باشد.

جدول-۲: تقسیمات سیاسی و تعداد آبادی‌های شهرستان ایلام در سال ۱۳۹۵

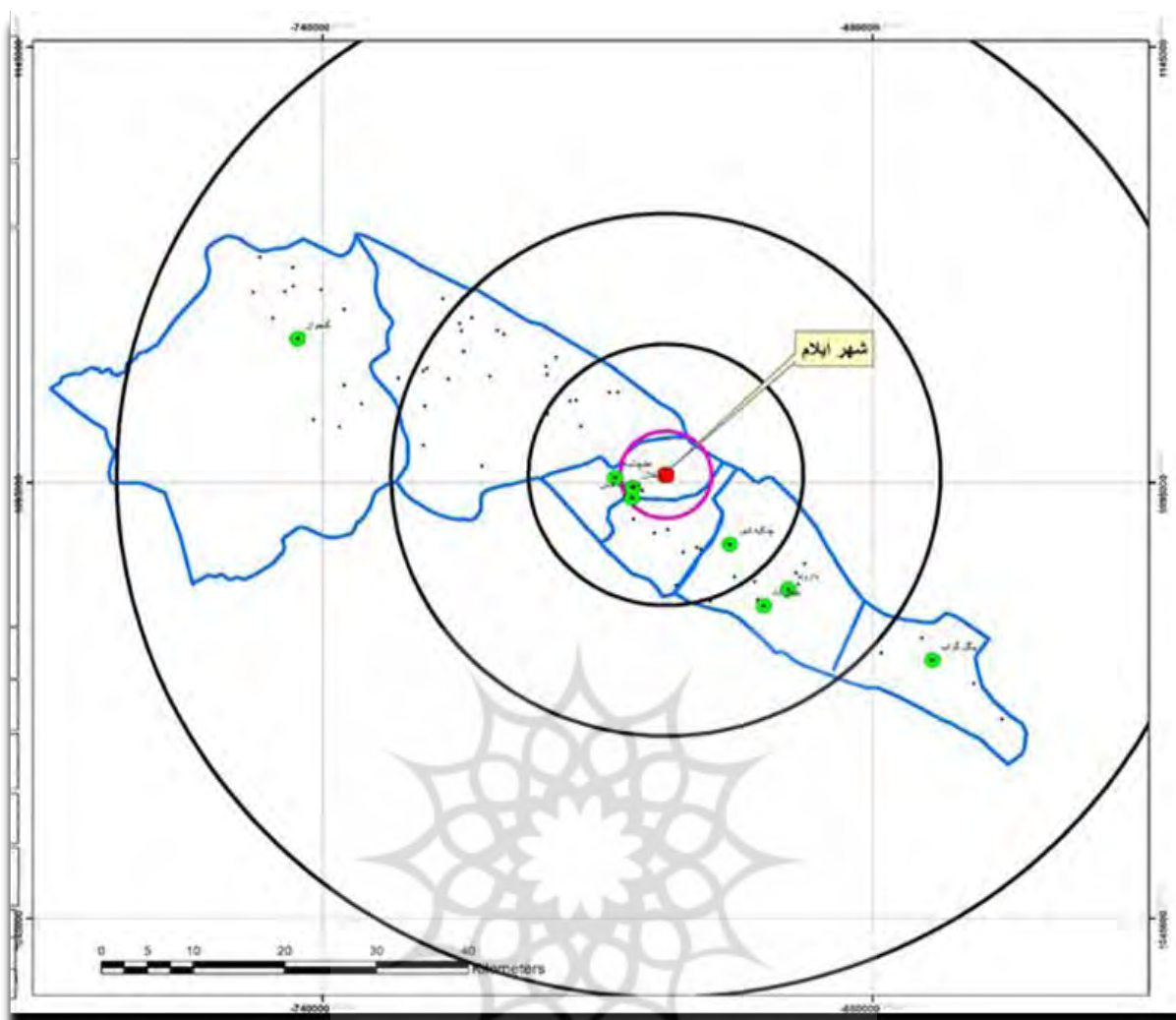
نام شهرستان	نام بخش	نام شهر	نام دهستان	تعداد آبادی	
				دارای سکنه	خالی از سکنه
ایلام	چوار	چوار	ارکوازی	۲۸	۱۵
			بولی	۱۴	۲۷
	مرکزی	ایلام	ده پایین	۵	۱۱
			کشوری	۵	۸
	سیوان	---	میش خاص	۱۵	۱۹
			علیشیروانی	۷	۱۱

Source: <https://www.amar.org.ir> 2018

شکل-۱: موقعیت شهرستان ایلام در تقسیمات سیاسی استان

Source: Writers, 2018

شکل ۲: موقعیت محدوده مورد مطالعه

Source: Writers, 2018

تحلیل یافته‌های تحقیق

یافته‌های توصیفی

توزیع فراوانی سن پاسخگویان نشان می‌دهد که ۲۲ نفر (۶,۴ درصد) کمتر از ۲۰ سال سن، ۳۱۴ نفر (۹۰,۸ درصد) ۲۰ تا ۴۵ سال سن و ۱۰ نفر (۲,۹ درصد) ۴۵ تا ۶۵ سال سن داشته‌اند (جدول-۴).

جدول-۳: توزیع فراوانی سن پاسخگویان

میزان سن	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کمتر از ۲۰ سال	۲۲	۶/۴	۶/۴	۶/۴
۲۰-۴۵ سال	۳۱۴	۹۰/۸	۹۰/۸	۹۷/۱
۴۵-۶۵ سال	۱۰	۲/۹	۲/۹	۱۰۰/۰
جمع کل	۳۴۶	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

Source: Research findings, 2018

توزیع فراوانی تحصیلات پاسخگویان نشان می‌دهد که ۱۱۰ نفر (۳۱/۸ درصد) کمتر از دیپلم تحصیلات، ۱۵۵ نفر (۴۴/۸ درصد) دیپلم و فوق دیپلم، ۶۸ نفر (۱۹/۷ درصد) کارشناسی و ۱۳ نفر (۳/۸ درصد) کارشناسی ارشد و بالاتر تحصیلات داشته‌اند (جدول-۵).

جدول-۴: وضعیت سواد پاسخگویان

سواد	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
زیر دیپلم	۱۱۰	۳۱/۸	۳۱/۸	۳۱/۸
دیپلم و فوق دیپلم	۱۵۵	۴۴/۸	۴۴/۸	۷۶/۶
کارشناسی	۶۸	۱۹/۷	۱۹/۷	۹۶/۲
کارشناسی ارشد و بالاتر	۱۳	۳/۸	۳/۸	۱۰۰/۰
جمع کل	۳۴۶	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

Source: Research findings, 2018

وضعیت محل تولد جامعه نمونه

توزیع فراوانی محل تولد پاسخگویان نشان می‌دهد که ۲۷۶ نفر (۷۹/۸ درصد) روستای محل سکونت، ۵۷ نفر (۱۶/۵ درصد) روستاهای اطراف و ۱۳ نفر (۳/۸ درصد) شهر ایلام و ۱۳ نفر (۳/۸ درصد) می‌باشد. (جدول-۶).

جدول-۵: وضعیت محل تولد پاسخگویان

محل تولد	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
روستا محل سکونت	۲۷۶	۷۹/۸	۷۹/۸	۷۹/۸
روستاهای اطراف	۵۷	۱۶/۵	۱۶/۵	۹۶/۲
شهر ایلام	۱۳	۳/۸	۳/۸	۱۰۰/۰
جمع کل	۳۴۶	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

Source: Research findings, 2018

نتایج استنباطی حاصل از آزمون تی تست تک نمونه‌ای

برای تعیین وضعیت متغیرهای تحقیق از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده شده است که گویه‌های هر متغیر با هم ترکیب شده و بوسیله آزمون T تک نمونه‌ای تحلیل شده است. نتایج حاصل نشان دهنده آن است که با توجه به اینکه حد متوسط (۳) می‌باشد از ۵ متغیر پژوهش، متغیرهای جریان‌های اقتصادی با میانگین ۲/۱۹۵۹، جریان‌های مهاجرتی با میانگین ۲/۵۵۱۸ می‌باشد که نسبت به حد مبنا و استاندارد پایین می‌باشد. این اختلاف میانگین در سطح بیش از ۹۵ درصد به لحاظ آماری معنادار بوده و مورد اطمینان می‌باشد (Sig=0.000). همچنین جریان‌های اجتماعی - فرهنگی با میانگین ۳/۵۶۷۷، جریان‌های کالبدی - فضایی با میانگین ۳/۳۲۵۹ و جریان‌های اداری-سیاسی ۳/۸۳۳۷ می‌باشد نتایج حاصل نشان دهنده آن است که با توجه به اینکه حد متوسط (۳) می‌باشد. لذا به لحاظ سه متغیر فوق از ارتباط قوی برخوردار می‌باشند. این اختلاف میانگین در سطح بیش از ۹۵ درصد به لحاظ آماری معنادار بوده و مورد اطمینان می‌باشد. (جدول-۷).

جدول ۶: نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای مربوط به متغیر روابط اقتصادی

One-Sample Test				متغیر
				Test Value =
میانگین	T	درجه آزادی	معناداری	تفاوت میانگین
۹۵% سطح اطمینان				۹۵% سطح اطمینان
پایین‌تر				بالاتر

روابط اقتصادی	۲/۱۹۵۹	-۱۸/۵۳۵	۳۴۵	۰/۰۰۰	-۰/۸۰۴۰۶	-۰/۸۸۹۴	-۰/۸۱۸۷
روابط اجتماعی- فرهنگی	۳/۵۶۷۷	۳۵/۴۷۴	۳۴۵	۰/۰۰۰	۰/۵۶۷۶۶	۰/۵۳۶۲	۰/۵۹۹۱
روابط مهاجرتی	۲/۵۵۱۸	-۱۶/۰۳۴	۳۴۵	۰/۰۰۰	-۰/۴۴۸۱۸	۰/۵۰۳۱	-۰/۳۹۳۲
روابط کالبدی- فضایی	۳/۳۲۵۹	۱۱/۶۷۰	۳۴۵	۰/۰۰۰	۰/۳۲۵۸۶	۰/۲۷۰۹	۰/۳۸۰۸
روابط سیاسی- اداری	۳/۸۳۳۷	۳۸/۹۵۳	۳۴۵	۰/۰۰۰	۰/۸۳۳۷۲	۰/۷۹۱۶	۰/۸۷۵۸

Source: Research findings, 2018

نتایج استنباطی حاصل از آزمون همبستگی پیرسون مربوط به رابطه بین میزان فاصله و متغیرهای پژوهش نتایج حاصل از آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین میزان فاصله از شهر و متغیرهای تحقیق (جریان‌های اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، مهاجرتی، کالبدی-فضایی و سیاسی- اداری) به ترتیب با ضریب (۰/۶۶۹، -۰/۵۲۰، -۰/۶۵۸، -۰/۵۱۸ و -۰/۵۷۷) رابطه معکوس وجود دارد. یعنی با افزایش فاصله تأثیر جریان‌های مختلف شهر بر روستاها کاهش می‌یابد. با توجه به اینکه سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده، آزمون از سطح معناداری برخوردار می‌باشد. و قابل اطمینان است. نتایج مربوط به این آزمون در (جدول-۸) آورده شده است.

جدول-۷: میزان همبستگی پیرسون بین میزان فاصله و جریان‌های اقتصادی

مؤلفه	متغیر	میزان رابطه	سطح معناداری
میزان فاصله	جریان‌های اقتصادی	-۰/۶۶۹	۰/۰۰۰
	جریان‌های اجتماعی و فرهنگی	-۰/۵۲۰	۰/۰۰۰
	جریان‌های مهاجرتی	-۰/۶۵۸	۰/۰۰۰
	جریان‌های کالبدی- فضایی	-۰/۵۱۸	۰/۰۰۰
	جریان‌های سیاسی- اداری	-۰/۵۷۷	۰/۰۰۰

Source: Research findings, 2018

نتایج استنباطی حاصل از آزمون ویلکاکسون مربوط به رابطه بین میزان فاصله و متغیرهای پژوهش اقتصادی: نتایج حاصل از آزمون کروسکال والیس نشان می‌دهد که بین میانگین فاصله از شهر با گویه های اقتصادی رابطه وجود دارد. و روستاهای نزدیک به شهر ایلام با میانگین (۳۲۰/۰۹) بیشترین تأثیر پذیرفته‌اند و رو با فاصله بیشتر که در فاصله ۳۰ کیلومتر به بالا قرار دارند با میانگین (۱۲۸/۲۶) کمترین تأثیر را از جریان‌های اقتصادی شهر پذیرفته‌اند با توجه به اینکه سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده، آزمون از سطح معناداری برخوردار می‌باشد. و قابل اطمینان است. نتایج مربوط به این آزمون در (جدول-۹) آورده شده است.

جدول ۸: نتایج آزمون کروسکال والیس مربوط به میزان فاصله و جریان‌های اقتصادی

کای دو	Ranks		میزان فاصله	تعداد	میانگین رتبه
	میانگین رتبه	کای دو			
۱۷۶/۷۹۲	جریان‌های اقتصادی	۳۲۰/۰۹	کمتر از ۵ کیلومتر	۱۰۹	۱۰۹
	اقتصادی	۱۶۵/۸۲	۵ تا ۱۵ کیلومتر	۱۲۳	۱۲۳
		۱۵۲/۷۰	۱۵ تا ۳۰ کیلومتر	۷۶	۷۶
		۱۲۸/۲۶	۳۰ کیلومتر بیشتر	۳۸	۳۸
			جمع کل	۳۴۶	

نتیجه آزمون: ۰۰۰

Source: Research findings, 2018

اجتماعی- فرهنگی

نتایج حاصل از آزمون کروسکال والیس همچنان نشان می‌دهد که بین میانگین فاصله از شهر با جریان‌های اجتماعی- فرهنگی رابطه وجود دارد. و روستاهای نزدیک به شهر ایلام با میانگین (۲۵۴/۹۹) بیشترین تأثیر پذیرفته‌اند و

روستاهای با فاصله بیشتر که در فاصله ۳۰ کیلومتر به بالا قرار دارند با میانگین (۱۲۷/۲۳) کمترین تأثیر را از جریان‌های اجتماعی- فرهنگی شهر پذیرفته‌اند با توجه به اینکه سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده، آزمون از سطح معناداری برخوردار می‌باشد. و قابل اطمینان است. نتایج مربوط به این آزمون در (جدول- ۱۰) آورده شده است.

جدول ۹- نتایج آزمون کروسکال والیس مربوط به میزان فاصله و جریان‌های اجتماعی- فرهنگی

Ranks				
میزان فاصله	تعداد	میانگین رتبه	کای دو	
کمتر از ۵ کیلومتر	۱۰۹	۲۵۴/۹۹	۸۹/۰۴۸	جریان‌های اجتماعی- فرهنگی
۵ تا ۱۵ کیلومتر	۱۲۳	۲۱۵/۶۷		
۱۵ تا ۳۰ کیلومتر	۷۶	۱۶۷/۷۷		
۳۰ کیلومتر بیشتر	۳۸	۱۲۷/۲۳		
جمع کل	۳۴۶			

نتیجه آزمون: ۰۰۰

Source: Research findings, 2018

جریان‌های مهاجرتی:

نتایج حاصل آزمون کروسکال والیس همچنان نشان می‌دهد که بین میانگین فاصله از شهر با جریان‌های مهاجرتی رابطه وجود دارد. و روستاهای نزدیک به شهر ایلام با میانگین (۳۲۱/۴۴) بیشترین تأثیر پذیرفته‌اند و روستاهای با فاصله بیشتر که در فاصله ۳۰ کیلومتر به بالا قرار دارند با میانگین (۱۴۱/۱۱) کمترین تأثیر را از جریان‌های مهاجرتی پذیرفته‌اند. با توجه به اینکه سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده، آزمون از سطح معناداری برخوردار می‌باشد. و قابل اطمینان است. نتایج مربوط به این آزمون در (جدول- ۱۱) آورده شده است.

جدول ۱۰- نتایج آزمون کروسکال والیس مربوط به میزان فاصله و جریان‌های مهاجرتی

Ranks				
میزان فاصله	تعداد	میانگین رتبه	کای دو	متغیر
کمتر از ۵ کیلومتر	۱۰۹	۳۲۱/۴۴		جریان‌های اجتماعی- فرهنگی
۵ تا ۱۵ کیلومتر	۱۲۳	۱۶۶/۶۱		
۱۵ تا ۳۰ کیلومتر	۷۶	۱۱۳/۴۳	۱۸۳/۲۶۸	
۳۰ کیلومتر بیشتر	۳۸	۱۴۱/۱۱		
جمع کل	۳۴۶			

نتیجه آزمون: ۰۰۰

Source: Research findings, 2018

متغیر کالبدی- فضایی:

نتایج حاصل آزمون کروسکال والیس نشان می‌دهد که بین میانگین فاصله از شهر با متغیر کالبدی رابطه وجود دارد. و روستاهای نزدیک به شهر ایلام با میانگین (۲۷۱/۰۱) بیشترین تأثیر پذیرفته‌اند و روستاهای با فاصله بیشتر که در فاصله ۳۰ کیلومتر به بالا قرار دارند با میانگین (۱۳۳/۰۸) کمترین تأثیر را از متغیر کالبدی شهر پذیرفته‌اند با توجه به اینکه سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده، آزمون از سطح معناداری برخوردار می‌باشد. و قابل اطمینان است. نتایج مربوط به این آزمون در (جدول- ۱۲) آورده شده است.

جدول ۱۱- نتایج آزمون کروسکال والیس مربوط به میزان فاصله و متغیر کالبدی- فضایی

Ranks				
میزان فاصله	تعداد	میانگین رتبه	کای دو	متغیر
کمتر از ۵ کیلومتر	۱۰۹	۲۷۱/۰۱		کالبدی- فضایی

۱۰۳/۲۸۹	۲۰۴/۷۷	۱۲۳	۵ تا ۱۵ کیلومتر
	۱۴۴/۷۶	۷۶	۱۵ تا ۳۰ کیلومتر
	۱۳۳/۰۸	۳۸	۳۰ کیلومتر بیشتر
		۳۴۶	جمع کل

نتیجه آزمون: ***

Source: Research findings, 2018

جریان‌های سیاسی - اداری:

نتایج حاصل آزمون کروسکال والیس همچنان نشان می‌دهد که بین میانگین میزان فاصله از شهر با جریان‌های سیاسی اداری رابطه وجود دارد. و روستاهای نزدیک به شهر ایلام با میانگین (۲۸۹/۳۱) بیشترین تأثیر پذیرفته‌اند و روستاهای با فاصله بیشتر که در فاصله ۳۰ کیلومتر به بالا قرار دارند با میانگین (۱۲۹/۰۳) کمترین تأثیر را از جریان‌های سیاسی - اداری شهر پذیرفته‌اند. با توجه به اینکه سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده، آزمون از سطح معناداری برخوردار می‌باشد. و قابل اطمینان است. نتایج مربوط به این آزمون در (جدول-۱۳) آورده شده است.

جدول-۱۲: نتایج آزمون کروسکال والیس مربوط به میزان فاصله و جریان‌های سیاسی - اداری

Ranks			
متغیر	میزان فاصله	تعداد	میانگین رتبه
جریان‌های سیاسی - اداری	کمتر از ۵ کیلومتر	۱۰۹	۲۸۹/۳۱
	۵ تا ۱۵ کیلومتر	۱۲۳	۱۹۳/۴۰
	۱۵ تا ۳۰ کیلومتر	۷۶	۱۴۹/۴۶
	۳۰ کیلومتر بیشتر	۳۸	۱۲۹/۰۳
	جمع کل	۳۴۶	

نتیجه آزمون: ***

Source: Research findings, 2018

نتیجه‌گیری

هر نظام فضایی، از جمله سکونتگاههای روستایی، نه تنها تحت تأثیر نیروها و روندهای درونی جاری در محیط خود است، بلکه ضمناً از نیروها و روندهای بیرونی هم به شیوه‌های مختلف تأثیر می‌پذیرد. این گونه تعامل نیروهای درونی و بیرونی از قانونمندیهای حاکم بر تمامی انواع نظام‌ها به شمار می‌رود. در این چارچوب، همه نظام‌های جامعه بشری، اعم از نظام محیطی، نظام اقتصادی، نظام اجتماعی و مانند آن با یکدیگر در ارتباط متقابل قرار دارند. بر هم کنش روستا شهری برای تعیین حوزه نفوذ شهری با روابط و مناسبات بین سکونتگاهها و بویژه بین شهر و روستا که خود را عمدتاً به شکل جریانهای اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، مهاجرتی، کالبدی و سیاسی - اداری نشان می‌دهد، شناخت، تبیین و کشف قانونمندیهای کلی حاکم بر آن، در چهارچوب - روابط متقابل انسان و محیط موضوعی جغرافیایی بوده و از اهمیت نظری و کاربردی ویژه برخوردار است. بنابراین نقاط روستایی برای خروج از انزوای جغرافیایی و دستیابی به خدمات لازم، ضرورت دارد که با سکونتگاههای بالادستی خود در ارتباط باشند. این جریانها و پیوندهای فضایی امروزه با توجه به افزایش نیازهای ساکنین روستایی، هم به لحاظ تعداد، هم مقیاس و شدت پیچیده‌تر شده است. لذا برای بررسی موضوع و اهداف تحقیق از ۴۱ گویه در قالب پنج شاخص (اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، مهاجرتی، کالبدی - فضایی و سیاسی - اداری) در چهار گروه فاصله‌ای و ۸ روستا استفاده شده است. برای دست یافتن به یک پاسخ مناسب از آزمون‌های مختلفی مانند (آزمون تی تک نمونه‌ای، همبستگی پیرسون و ویلکاکسون) در محیط نرم افزار SPSS بهره گرفته شده که نتایج حاصل از تی تک نمونه‌ای نشان دهنده

آن است که با توجه به اینکه حد متوسط (۳) می‌باشد از ۵ متغیر پژوهش، متغیرهای جریان‌های اقتصادی با میانگین ۲/۱۹۵۹، جریان‌های مهاجرتی با میانگین ۲/۵۵۱۸ می‌باشد که نسبت به حد مبنا و استاندارد پایین می‌باشد. این اختلاف میانگین در سطح بیش از ۹۵ درصد به لحاظ آماری معنادار بوده و مورد اطمینان می‌باشد (Sig=0.000). همچنین جریان‌های اجتماعی- فرهنگی با میانگین ۳/۵۶۷۷، جریان‌های کالبدی- فضایی با میانگین ۳/۳۲۵۹ و جریان‌های اداری- سیاسی ۳/۸۳۳۷ می‌باشد نتایج حاصل نشان دهنده آن است که با توجه به اینکه حد متوسط (۳) می‌باشد. لذا به لحاظ سه متغیر فوق از ارتباط قوی برخوردار می‌باشند. و نتایج حاصل از آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین میزان فاصله از شهر و متغیرهای تحقیق (جریان‌های اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، مهاجرتی، کالبدی- فضایی و سیاسی- اداری) به ترتیب با ضریب (۰/۶۶۹، -۰/۵۲۰، -۰/۶۵۸، -۰/۵۱۸ و -۰/۵۷۷) رابطه معکوس وجود دارد. که نشان دهنده این است که با افزایش فاصله میزان ارتباط کاهش می‌یابد. همچنین برای اطمینان از نتیجه از آزمون ویلکاکسون نیز استفاده شد که نتایج این آزمون نیز تأیید کننده نتیجه همبستگی پیرسون بود و با افزایش فاصله از میانگین رتبه گروه‌ها کاسته شده است. نتایج حاصل آزمون کروسکال والیس نشان می‌دهد که بین میانگین فاصله از شهر با پنج شاخص تحقیق رابطه وجود دارد به طوری که ۱- روستاهای نزدیک به شهر ایلام با میانگین (۳۲۰/۰۹) بیشترین تأثیر و روستاهایی که بیشترین فاصله با شهر دارند با میانگین (۱۲۸/۲۶) کمترین تأثیر را از جریان‌های اقتصادی شهر پذیرفته‌اند ۲- روستاهای نزدیک به شهر ایلام با میانگین (۲۵۴/۹۹) بیشترین تأثیر و روستاهایی که بیشترین فاصله با شهر دارند با میانگین (۱۲۷/۲۳) کمترین تأثیر را از جریان‌های اجتماعی- فرهنگی شهر پذیرفته‌اند. ۳- همچنین روستاهای نزدیک به شهر ایلام با میانگین (۳۲۱/۴۴) بیشترین تأثیر و روستاهایی که بیشترین فاصله با شهر دارند با میانگین (۱۴۱/۱۱) کمترین تأثیر را از جریان‌های مهاجرتی پذیرفته‌اند. ۴- روستاهای نزدیک به شهر ایلام با میانگین (۲۷۱/۰۱) بیشترین تأثیر و روستاهایی که بیشترین فاصله با شهر ایلام دارند با میانگین (۱۳۳/۰۸) کمترین تأثیر را از متغیر کالبدی شهر پذیرفته‌اند. ۵- در نهایت روستاهای نزدیک به شهر ایلام با میانگین (۲۸۹/۳۱) بیشترین تأثیر و روستاهایی که بیشترین فاصله با شهر دارند با میانگین (۱۲۹/۰۳) کمترین تأثیر را از جریان‌های سیاسی- اداری شهر ایلام پذیرفته‌اند. در نهایت با توجه به نتیجه تحقیق می‌توان گفت که شهر ایلام نقش قطبی در سطح شهرستان دارد اما با افزایش فاصله سطح نفوذ این شهر نیز کاهش پیدا می‌کند.

همانطور که بررسی‌ها نشان داده است تغییرات و تحولاتی که در روستاهای مورد مطالعه اتفاق افتاده است، بیشتر بر اساس فاصله روستا نسبت به شهر می‌باشد. به منظور جلوگیری یا کاهش پیامدهای منفی روند جاری بر روستاهای مورد مطالعه پیشنهادات زیر بر اساس دیدگاه واقع‌گرایانه که مبتنی بر نتایج تحقیق در ارائه می‌شود:

- برنامه‌ریزی‌های جاری پاسخگوی نیازهای روستائیان نمی‌باشد، پیشنهاد می‌گردد که به جای برنامه‌ریزی به شکل منزوی برای تک تک روستاهای استان از برنامه‌ریزی فضایی استفاده کرده و روستاها با همدیگر در نظر گرفته شود.
- نحوه مدیریت کنونی برای اینگونه از روستاها که در حال تغییرات و تحولات زیاد هستند امکان‌پذیر نیست. زیرا نبود قدرت اجرایی کافی منجر به افزایش و گسترش ساخت و سازها در زمین‌های زراعی - باغی روستاها می‌گردد. پیشنهاد می‌شود که روستاهای نمونه توسط چند نفر در غالب مدیریت مجموعه روستایی اداره گردد تا نظارت و کنترل دقیق‌تری هم بر ساخت وسازه‌های درون بافت روستا و هم خارج آنها داشته باشند.

References

- Akbarpour Sarascanrood, M., Najafi, A. (2010), The concept of sustainable development in rural areas of the metropolitan area (case study: Tehran metropolis), *Journal of Housing and Environment of the Village*, Volume 29 (130), 79-64.
- Bastia, Jan (1998), *City*, translation Ali Ashrafi, Art University Press.
- Pour Ahmad Ahmad, Farhoudi Rahmatollah, Ziari Kerमतollah, Soleimani Mohammad, Faraji Mollaie Amin (2013), A Study of Regional Balanced Development Model with an Emphasis on City-Village Relationships (Case: Qazvin Area), *Geography*, Volume 11 (New Period)), No. 39; From page 53 to page 77.
- Rezvani, Mohammad Reza (2011). *Introduction to Rural Development Planning in Iran*. Tehran: Gomes publishing house.
- Sa'idi, Abbas (2008). F, "Space", in: Saeedi, Abbas (Supervisor), *Encyclopedia of Urban-Rural Management*, Encyclopedia Center of Farsi, Tehran.
- Sa'idi, Abbas (2006). *The Basics of Rural Geography*, Tehran, Poster, Fifth Edition
- Sultanzadeh, Hussein, 1988, *An Introduction to Urban History in Iran*, Amir Kabir Publishing.
- Holy Sultan, Reyhaneh (2007). "The role of metropolitan linkage and physical transformation - spatial development of peripheral villages", Ph.D., *Geography and Rural Planning*, Faculty of Earth Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran.
- Shokouti, Hossein (2004), "New Perspectives in Urban Geography", Volume I, Publication of the Party, Tehran.
- Shamsedini A., Shokor Ali, Rezaei Mohammad Reza, Panahi Leila (2011), Geographic analysis on rural-urban cross-flows. Case study: Marvdasht and peripheral villages, *Environmental planning*, Volume 4, Number 12; From page 79 to page 99.
- Sarrami, Hossein, 2005, Center of the periphery and the relationship between the city and the countryside, *Geographical Survey Quarterly*, No. 77, Astan Quds Razavi Publishing.
- Ziavanaha, Mohammad Hassan, Shamsdalini, Ali (2010), Urban Functions in Rural Development, Case: Nourabad and its surroundings », *Human Resource Quarterly*, Year 2, Issue 3, Garmsar, pp. 61-45.
- Alizadeh, Katayon. Emigration, mohammad hassan Ahmad Abadi, Mohammad (2013) Study of City-Village Interaction (Case Study: Ashkhabad Village Villages with Neyshabur Township), *Geographic Perspective in Human Studies*, No. 8, pp. 145-133.
- Farid, Yadollah (1989). *Geography and Urbanism*, Tabriz University, Tabriz.
- Pressure, Peridokht (1996), *Rural Geography (General)*, Payam Noor Publications
- Ghadiri, Reza, Asayesh, Hossein (2009). Geographical analysis of spatial distribution - Spot of rural settlements Case study: Lajan section - Piranshahr city, *Geographical area of the land*, Volume 6, Issue 4 (24), pp. 41-54.
- Mojdefar Saeed, Akbari Sadeh (2006), Relationships of the Village with the City and its Developmental Impact, Case Study: Savojbolagh Town, *Applied Geosciences Research (Geosciences)*, Volume 6, Issue 9-8, pp. 96-75.
- Mirza'i Ghale, Farzad, Kalantari, Behrang, Moladi, Mohammad. Azmi, Aying, (2012), Analysis of City-Village Interactions in the Development of Villages in the Harsin County Suburb.
- Courtney.Paul, Lucy Mayfield, Richard Tranter, Philip Jones, Andrew Errington, 2007, Small towns as 'sub-poles' in English rural development: Investigating rural-urban linkages using subregionalsocial accounting matrices, *Geoforum* 38, 1219-1232.
- Ovebeek.G and Terlin.I, 2006, Rura Area under Urban pressure, case studies of rural-urban Relationship across Europe, The huge, Agricultural Economics Research Institute(LEI), report.7.06.01.
- Overbeek. G and Vader. J (2005): Rural goods and services (RGS) in rural areas under urban pressure, paper for xx congress of European society for rural sociology, 22-27.
- Tacoli, Cecilia(2003), The links between urban and rural development *Environment & Urbanization*, April 2003, Vol 15 No 1.
- Tacoli. C (1998) *Rural - Urban interactions: A guide to the literature*, Environment and urbanization. Vol 10, N1.

Ulled.A, Biosca.O and, Rafael Rodrigo, 2010, Urban and rural narratives and spatial development trends: State of the Question, Commissioned by: Ministry of Environment, and Rural and Marine Affairs. Mcrit SL, Barcelona, Spain.

